

Ambulante Schematherapie (Amsterdam)

Vergelijkend onderzoek naar behandelprogramma's voor patiënten met een borderline persoonlijkheidsstoornis

Met deze folder informeren wij u over een onderzoek naar verschillende behandelingen voor patiënten met een borderline persoonlijkheidsstoornis. Ook informeren wij u over mogelijkheden om aan deze behandelingen en het daaraan verbonden onderzoek deel te nemen.

Voor wie?

Deze informatiefolder is bedoeld voor patiënten vanaf 18 jaar met een borderline persoonlijkheidsstoornis en hun verwijzers. Mensen met een borderline persoonlijkheidsstoornis hebben vaak last van ernstige emotionele en/of psychische problemen, met vaak sterk wisselende stemmingen en impulsief gedrag als gevolg. Ook kan er sprake zijn van diverse andere psychische klachten, zoals depressieve klachten, angstklachten, woede en agressie, zwart-wit denken, moeite met sociale contacten, moeite met het aangaan en het behouden van relaties, weinig vertrouwen in zichzelf en in anderen, overgevoeligheid voor kritiek, angst voor verlatting en moeilijk alleen kunnen zijn. Tevens kan zelfdestructief gedrag, zoals alcohol- of drugsmisbruik, zelfverwonding, eetstoornissen en zelfmoordpogingen voorkomen en kan de patiënt psychotische belevingen hebben (in de war zijn, achterdocht, stemmen horen). Door dit alles zijn er vaak ernstige beperkingen in het dagelijks functioneren, zoals in werk of opleiding, relaties, vriendschappen, financiën en zelfverzorging.

Onderzoek

De Viersprong doet in samenwerking met de Universiteit Maastricht en de Indiana University Medical School in de Verenigde Staten, onderzoek naar de behandeling van borderline persoonlijkheidsproblematiek. Twee relatief nieuwe vormen van behandeling (twee varianten van zo-

genaamde Schema Therapie) worden met andere gebruikelijke behandelingen vergeleken, die bij de Viersprong gegeven worden.

Met dit onderzoek willen de onderzoekers meer inzicht krijgen in de effectiviteit van deze relatief nieuwe behandelingen. Dat wil zeggen: in welke mate en in welk tempo de behandelingen de problemen doen afnemen, en de kwaliteit van leven en het psychisch functioneren van de deelnemende patiënten doen toenemen. Ook willen de onderzoekers meer inzicht krijgen in de kosten en baten van deze behandelingen. Tenslotte willen de onderzoekers meer inzicht krijgen in de ervaringen en op-

U kunt alleen aan een van de in deze folder genoemde behandelingen deel nemen, als u aan het vergelijkend onderzoek meedoet.

vattingen van de patiënten die de nieuwe behandelingen krijgen. Om dit in kaart te brengen worden de nieuwe behandelingen vergeleken met andere behandelingen zoals die tot nu toe gebruikelijk zijn voor een borderline persoonlijkheidsstoornis.

U kunt alleen aan een van de in deze folder genoemde behandelingen deelnemen, als u aan het vergelijkend onderzoek meedoet. Indien u of uw verwijzer grote bedenkingen heeft bij de onderzoeksvoorwaarden, dan vragen wij uw verwijzer hierover te overleggen met een

van de contactpersonen die aan het einde van deze folder staan genoemd, zodat we samen kunnen zoeken naar een oplossing.

In dit onderzoek worden nieuwe vormen van behandeling, twee varianten van zogenaamde Schema Therapie, vergeleken met andere gebruikelijke behandelingen die gegeven worden bij de Viersprong.

De behandelprogramma's

Groeps-Schema Therapie gaat uit van het idee dat mensen in hun jeugd ideeën ontwikkelen. Over wie ze zijn, hoe de wereld in elkaar zit, hoe andere mensen zijn, en hoe ze zich het beste kunnen gedragen om narigheid te voorkomen en te zorgen dat goede dingen gebeuren. Deze ideeën, waar we ons vaak niet zo bewust van zijn, noemen we schema's. Ze beïnvloeden hoe we denken en voelen en hoe we ons gedragen. Met andere woorden: ze vormen ons karakter. Meestal passen die ideeën goed bij hoe onze wereld eruit zag, toen we kind waren. Soms passen ze niet zo goed meer in de wereld waarin we leven als we volwassen zijn; en kunnen ze onnodig veel problemen veroorzaken, zoals een gevoel van minderwaardigheid. De ideeën vanuit de jeugd zijn echter niet makkelijk te veranderen. In een therapie kan dat wel. Schema Therapie richt zich op het veranderen van die ideeën dieodeloos problemen veroorzaken. Dat gebeurt door het ontdekken van de ideeën die de problemen veroorzaken; en door het toepassen van verschillende methoden en technieken om gericht aan verandering van die ideeën te werken, bijvoorbeeld door anders te leren voelen (emotioneel veranderen), anders leren doen (gedragsverandering), en anders leren denken (cognitief veranderen). In de therapie bekijkt u de problemen in uw huidige leven (relaties, werkzaamheden, hoe u zichzelf voelt), de dingen die zich in de therapiegesprekken voordoen, en belangrijke ervaringen uit uw kindertijd. U wordt gevraagd ook thuis oefeningen te doen en bandjes therapiegesprekken te beluisteren.

Er zijn aanwijzingen dat dit proces versneld kan worden in een groep. De leden van een groep kunnen elkaar extra helpen in dit veranderingsproces. Een klein Amerikaans

onderzoek toonde goede effecten van zo'n groepsbehandeling. Wat de beste vorm is, alleen maar groepsbijeenkomsten (met hoogstens enkele individuele gesprekken in geval van speciale noodzaak, bijv. als er een crisis is) of individuele Schema Therapie gecombineerd met Groeps-Schema Therapie, is nog niet bekend. Daarom worden beide vormen onderzocht. Beide vormen van Groeps-Schema Therapie duren twee jaar. Onderstaand worden ze beschreven.

1. Alleen Groeps-Schema Therapie. In het eerste jaar, twee keer per week een sessie (totaal ongeveer 80-92 sessies). In het tweede jaar eerst een halfjaar, een keer per week een groepssessie (samen ongeveer 22 sessies), daarna in het laatste halfjaar de eerste drie maanden eens per twee weken een bijeenkomst van de groep, en vervolgens de laatste drie maanden eens per maand een bijeenkomst van de groep. Eventueel kan de groep na die twee jaar nog bij elkaar komen als steungroep. Bij bijzondere omstandigheden kan er een extra individueel gesprek gevoerd worden, bijvoorbeeld in geval van een crisis.
2. De Combinatie van Groeps- en Individuele Schema Therapie. In het eerste jaar, een keer per week een groepsbijeenkomst en een keer per week een individueel gesprek (samen ongeveer 80-92 sessies). In het tweede jaar eerst een halfjaar eens in de twee weken een groepssessie en eens in de twee weken een individuele sessie (samen ongeveer 22 sessies). De daarop volgende drie maanden eens per twee weken een bijeenkomst van de groep en één keer per maand een individuele sessie, en in de laatste drie maanden eens per maand een bijeenkomst van de groep en eens in de maand een individuele sessie. Eventueel kan de groep na die twee jaar nog bij elkaar komen als steungroep. Bij bijzondere omstandigheden kan er een extra individueel gesprek gevoerd worden, bijvoorbeeld in geval van een crisis.

Andere vormen van gebruikelijke behandeling

Welke behandeling gebruikelijk is voor mensen met borderline persoonlijkheidsproblemen kan erg verschillen per instelling, en van patiënt tot patiënt. Soms wordt een langdurige therapie aangeboden, die één of enkele jaren kan duren. Soms wordt het beter geacht niet te diep op de problemen en op de jeugd in te gaan, en meer praktisch en ondersteunend te werken. Uw intaker bespreekt uw casus met de indicatiestaf, die op basis van hun inzichten een beslissing neemt over welke behandeling het meest voor u geschikt wordt geacht. Uw intaker informeert u over welke behandeling juist voor u het meest geschikt wordt geacht en legt u uit waarom.

Therapeuten

De therapeuten die schemagerichte therapie geven, zijn in deze behandelingen getraind door internationaal deskundigen. De behandelaars die de andere vormen van gebruikelijke behandeling geven, zijn hierin opgeleid en erkend door de instelling.

Hoe gaat aanmelding in zijn werk?

Aanmelding

Als u deel wilt nemen aan het onderzoek kan u of uw verwijzer u telefonisch aanmelden via telefoonnummer 088 - 765 6111. Er volgt dan een korte telefonische screening van ongeveer tien minuten. Voordat een intakegesprek ingepland kan worden is het van belang dat uw verwijzer een digitale aanmelding doet op de website van de Viersprong

handeling zal het advies met u besproken worden en u worden gevraagd of u inderdaad deel wilt nemen aan het onderzoek (informed consent).

Opzet van het onderzoek

Als u besluit deel te nemen aan het onderzoek bepaalt loting of u een van de twee vormen van groepsschematherapie krijgt, of dat u een andere behandeling krijgt, in dit geval dialectische gedragstherapie. Het is van belang dat loting bepaalt welke behandeling de deelnemers krijgen, omdat dan alleen de behandelingen op een zuivere manier met elkaar kunnen worden vergeleken. In totaal doen minimaal 448 mensen uit 6 landen aan dit onderzoek mee. Voordat de loting plaatsvindt en de behandeling start, vinden diverse onderzoeksmetingen plaats. De eerste meting is om zo precies mogelijk te kijken naar de diagnose en of u in aanmerking komt voor dit onderzoek.

De uitslagen van die interviews worden met u besproken, alsook welke behandelingsmogelijkheden er zijn indien u onverhoopt toch niet in aanmerking komt voor dit onderzoek.

Voorafgaand aan de start van de behandeling vindt vervolgens een zogenaamde voormeting plaats van diverse vragenlijsten en interviews. Deze diagnostiek en metingen vinden plaats in een periode van drie maanden, startend bij het eerste intakecontact en durend tot de loting. De loting vindt na drie maanden plaats mits alle gegevens van alle deelnemers compleet zijn en u uw toestemming tot deelname heeft getekend.

Om na te gaan hoe effectief de behandelingen zijn, vragen wij de deelnemers om gedurende twee jaar eens per halfjaar een aantal vragenlijsten in te vullen. In deze vragenlijsten wordt gevraagd naar de ernst en invloed van uw klachten op uw dagelijks leven en naar mogelijke ideeën en gedachten die uw klachten in stand houden. Er zal dan ook een interview worden afgenomen over uitingen van borderlineproblemen, en een interview over de kosten die u maakt ten gevolge van uw problemen. Drie jaar na start van de behandeling wordt er opnieuw een meting afgenomen om na te kunnen gaan hoe het met u op de lange termijn gaat. De metingen duren afzonderlijk ongeveer drie uur. Gedurende drie jaar neemt u zes keer aan een meting deel, waardoor de totale tijdsbelasting ongeveer twintig uur omvat.

De onderzoekers willen ook graag de mening weten van de patiënten over de behandeling. Daarom worden sommige patiënten na afloop van de behandeling gevraagd om hierover geïnterviewd te worden of aan een discussiegroep deel te nemen. In het interview worden

Om na te gaan hoe effectief de behandelingen zijn, vragen wij de deelnemers om gedurende twee jaar eens per halfjaar een aantal vragenlijsten in te vullen.

Intake

Na aanmelding streven wij er bij voorkeur naar dat u binnen een week en uiterlijk binnen drie weken een intakegesprek krijgt met een psycholoog, psychotherapeut of psychiater op de locatie van de Viersprong in Amsterdam. Na dit gesprek wordt u in principe na een week uitgenodigd voor een afspraak voor verder psychologisch onderzoek.

Diagnostische interviews/testen

Het psychologisch onderzoek dient om uw klachten verder in kaart te brengen en om tot het beschrijven van een diagnose te komen.

Advies

Hierna wordt in een vergadering door onze intake medewerkers besproken of deelname aan de onderzoeksbehandeling geschikt voor u is, gezien uw klachtenpatroon en of het op dit moment in uw leven passend is voor u. Wanneer dit niet zo is, wordt met u en uw verwijzer gesproken over een ander behandeladvies. Wanneer u in aanmerking komt voor deelname aan de onderzoeksbe-

tien patiënten dieper bevraagd over hun ervaringen en mening over de behandeling die ze krijgen. In een discussiegroep praten patiënten met elkaar over wat ze van de therapie vonden. In deze groepsgesprekken worden geen inhoudelijke persoonlijke onderwerpen aangekaart. Het gaat enkel om het bespreken van de manier waarop de therapie werd aangeboden.

Van de behandelingsgesprekken worden video- of audio-opnames gemaakt, waarvan een aantal door onafhankelijke deskundigen wordt beluisterd om te beoordelen hoe goed de therapeut zich aan de voorgeschreven werkwijze van de behandeling houdt. De opnames, die verder niet gebruikt worden, worden onmiddellijk gewist. De opnames die beoordeeld worden, zullen anoniem (uw naam staat er niet op) beoordeeld worden. Ook deze opnames worden gewist na beoordeling, uiterlijk vijf jaar na beëindiging van het onderzoek.

Indien u daar prijs op stelt, wordt de uitslag van de metingen na het tweede jaar met u besproken door uw behandelaar of door de onderzoeksassistent. Uw behandelaar krijgt een afschrift van de uitslag. Het eerste jaar gebeurt dit nog niet, om de behandeling niet te veel te beïnvloeden.

De onderzoekers willen ook graag weten of een bepaalde genetische aanleg maakt dat de behandeling minder aanslaat. Om dat te onderzoeken wordt u gevraagd een beetje speeksel in een speciaal buisje te spugen, waarmee later het DNA-onderzoek kan worden gedaan. Deze afname is geheel pijnloos. Omdat de resultaten van dit DNA-onderzoek niet tot u herleidbaar zijn, kunnen wij u de uitslag niet meedelen. Als u in de toekomst in het kader van een verzekering of keuring de vraag voorgelegd krijgt of er bij u een erfelijkheidsonderzoek heeft plaatsgevonden, dan kunt u deze vraag met 'nee' beantwoorden.

Indien u dit wenst kunt u na afloop van het onderzoek op de hoogte worden gebracht van de resultaten.

Rechten en plichten

Uw rechten en plichten vindt u in onze leveringsvoorwaarden, te vinden op de website van de Viersprong. Indien u in behandeling komt, worden deze tevens beschreven in de behandelingsovereenkomst.

Risico's

Aan deelname aan dit onderzoek zijn geen bijzondere risico's verbonden. Het gaat louter om het invullen van een aantal vragenlijsten, het deelnemen aan interviews over uw problemen, over kosten die u maakt ten gevolge van uw problemen en over wat u vindt van de behandeling. Met de gegeven behandelingen is praktijkervaring opgedaan die leert dat mensen er baat bij hebben en dat er geen bijzondere risico's aan verbonden zijn. Wel kunnen behandelingen confronterend zijn, bijvoorbeeld omdat trauma's verwerkt worden of omdat u met andere zaken geconfronteerd wordt waar u liever niet aan denkt. Ingaan op nare ervaringen uit de kindertijd is wel een vast onderdeel van Schematherapie. De therapeut zal de patiënt daarin zo goed mogelijk steunen, zodat er geen bijzondere risico's aan verbonden zijn.

Contactpersoon

Mevrouw drs. Désirée L.M.A. Martius,
Klinisch psycholoog, Psychotherapeut
Coördinator ST/DGT team
t 088 - 7656 111
amsterdam@deviersprong.nl